

**Матеріали XIII міжнародної науково-практичної конференції
«Суспільні науки: нові питання»**

м. Краматорськ

15 грудня 2017 року

**Материалы XIII международной научно-практической конференции
«Общественные науки: новые вопросы»**

г. Краматорск

15 декабря 2017 года

**Proceedings of XIII International scientific conference
“Social sciences: new issues”**

Kramatorsk

Dec 15th, 2017

www.iscience.me

Зміст

СЕКЦІЯ 1. Педагогіка

<i>Davydenko O.V., Ponomarenko O.V.</i> THE USE OF INTERNET NEWS IN TEACHING READING	5
<i>Kliuyeva E.M.</i> PECULIARITIES OF TEACHING STUDENTS WITH DIFFERENT LEVELS OF TECHNOLOGICAL COMPETENCE	7
<i>Korneeva O.M., Sagal V.S.</i> PATRIOTIC UP-BRINGING OF YOUTH IN HIGH EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS REPLACED FROM THE ZONE OF ANTI-TERRORISTIC OPERATION	10
<i>Kosmyna V.V.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ	12
<i>Kryvoruchko V.O.</i> БЕЗПЕРЕПВНА ОСВІТА ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНОГО УСТРОЮ	14
<i>Makhankov H.I., Perebeynos V.B., Pakulin S.L.</i> A PROGRAM OF INDIVIDUALIZATION AND IMPROVEMENT OF TECHNICAL-TACTICAL PREPARATION OF JUDO MASTERS	17
<i>Myhajlenko K.</i> FOREIGN EXPERIENCE OF DISTANCE LEARNING OF «FOREIGN LANGUAGES	20
<i>Mytseva O.S.</i> COMPONENTS OF THE IMAGE OF THE FUTURE IT SPECIALIST	22
<i>Opalyuk T.L.</i> SOCIAL COMPETENCE AS A FUNDAMENTAL BASIS OF THE FORMATION OF THE SOCIAL REFLEXION OF THE FUTURE TEACHER	26
<i>Pidkayko M.I.</i> STATE PROGRAMS IN SPORTS	29
<i>Trubavina I.M.</i> PRACTICE OF TRAINING OF PROFESSIONALS OF INTEGRATED CENTER FOR SUPPORT OF INTERNAL TRAFFICKED PERSONS AND CITIZENS OF THE CITY OF SOCIAL WORK BASED ON MULTIDISCIPLINARY APPROACH	31
<i>Velychko V.A., Zelenska O.M.</i> BLENDED LEARNING ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ ПІДХОДІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	34
<i>Yavtushenko A.S.</i> METHODOICAL APPROACHES TO THE DEFINITION THE OPTIMAL STRUCTURE OF THE ENTERPRISE CAPITAL	36

СЕКЦІЯ 2. Психологія

<i>Kashcheeva M.A.</i> PROFESSIONAL BURNOUT AS FORM OF PROFESSIONAL DESTRUCTIONS	39
<i>Kiz O.B.</i> LIFE PROSPECTS OF DEPRIVED YOUTH: SEARCH OF THEMSELVES IN PAST, PRESENT AND FUTURE COORDINATES	41
<i>Klepko A.S.</i> ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ТА КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ДЖЕРЕЛО РИЗИКІВ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ БАНКУ	44
<i>Korotenko I.V., Ryzhov V.B.</i> MOTIVATION IN THE LIFE OF YOUNG SPECIALIST	48
<i>Silchenko T.A.</i> INTERDEPENDENCE OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING WITH PERSONALITY TRAITS OF PERSONALITY	51
<i>Terentev A.A., Arpentieva M.R.</i> PROFILING AS A SECURITY PROFESSIONAL ACTIVITY	54
<i>Yudina V.Y.</i> PROFILING AS A METHOD OF AVIATION SECURITY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF SUCH EXPERIENCE IN ISRAEL AND USA	57

СЕКЦІЯ 3. Філософія

<i>Telizhenko L.V.</i> POSTNONCLASSICAL UNDERSTANDING OF PERSONALITY AS THE BASIS OF THE METHODOLOGY OF THE PHILOSOPHY OF THE LAW	61
---	----

**ЖИТТЄВІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЕПРИВОВАНОГО ЮНАЦТВА:
ПОШУК СЕБЕ У КООРДИНАТАХ МИНУЛОГО, ТЕПЕРІШНЬОГО І
ПРИЙДЕШНЬОГО**

Кізь О.Б.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка.
м. Тернопіль, Україна

У статті розкрито особливості бачення життєвих перспектив юнаками та дівчатами, що мають досвід депривації повноцінних батьківсько-дитячих взаємин. Констатовано їх неготовність до постановки реальних життєвих цілей, освітніх і професійних планів, недостатнє усвідомлення власних можливостей і ресурсів при побудові життєвих перспектив.

Ключові слова: життєві перспективи, депривація, депривоване юнацтво, ціннісно-сміслова сфера.

**LIFE PROSPECTS OF DEPRIVED YOUTH: SEARCH OF THEMSELVES IN
PAST, PRESENT AND FUTURE COORDINATES**

The article deals with the peculiarities of the vision of life prospects by boys and girls, which have experience of deprivation of full-fledged parent-child relationships. Their unavailability to the formulation of real-life goals, educational and professional plans, insufficient understanding of their own abilities and resources in constructing life prospects is determined.

Keywords: life prospects, deprivation, deprived youth, valuable and sense sphere.

Проблема підготовки вихованців інтернатних закладів до самостійного життя є однією з найбільш складних як у теоретичному, так і практичному аспектах. Вирішення її потребує як наукового підходу, так і пошуку та впровадження нових альтернативних моделей сприяння більш згладженому перебігу адаптаційних процесів за межами інтернатного закладу.

Діти-сироти залишаються однією із найбільш соціально занедбаних та найменш психологічно захищених спільнот нашої країни, а сирітське середовище акумулює в собі найскладніші проблеми психологічного, соціального становлення особистості. Виховання в умовах закладів інтернатного типу, за відсутності змалечку адекватних взірців для соціорольової ідентифікації негативно позначається на характері становлення особистості вихованців, на особливостях розуміння ними ролей і функцій чоловіків і жінок у суспільстві і сім'ї. Невизначеність перспектив соціального розвитку суспільства, матеріальні труднощі, відсутність підтримки з боку батьків посилюють розгубленість вихованців шкіл-інтернатів щодо вибору власної лінії поведінки у взаємодії з оточуючим світом. Не вміючи обстоювати свої права та інтереси, вони часто не можуть протистояти достойною поведінкою соціально-психологічному тиску.

Надзвичайно гостро для дітей, які виховуються в умовах депривації сімейної взаємодії, постає проблема розвитку життєвих перспектив. Це пов'язано з тим, що закритий навчальний заклад відгороджує дитину від соціальних зв'язків з навколишнім світом, унеможлиблює отримання емоційно-психологічної підтримки від близьких, рідних людей. У вихованців інтернатних закладів відсутні чіткі уявлення про власне минуле, що стає на заваді становлення перспективи свого прийдешнього. Багато із них свідомо намагаються "не ворухити минулого", яке для них наповнене болем, окрім того, травматичний досвід у вигляді страхів, недовіри та агресії вони переносять у нові взаємовідносини з іншими людьми.

Визріла гостра необхідність пошуку шляхів психологічного впливу для збагачення сфери самосвідомості депривованої особистості зміцненням відчуттів самоповаги та любові до себе, покращенні емоційного самопочуття, самооцінних ставлень, розвитку навичок самоаналізу, конструктивної переорієнтації з пасивно-очікувальної позиції й ухильної поведінки на активну життєву позицію.

Багаторічний дослід роботи із депривованим юнацтвом у Тернопільському центрі адаптації для дітей-сиріт, Медико-психологічній службі для дітей-сиріт, ТОВФ «Майбутнє сиріт» дає підстави стверджувати, що виходячи зі стін інтернатів, колишні вихованці часто виявляються не готовими до самостійного життя у суспільстві, безпорадними у вирішенні проблем дорослого життя. Тривала відмежованість випускників інтернатних закладів від щоденних життєвих проблем, обмеження простору спілкування, патерналістська регламентація дій вихователями призводять до формування специфічних якостей особистості, що ускладнюють післяінтернатну адаптацію дітей-сиріт. До всіх цих психологічних труднощів самовизначення дітей додаються і ті, які зумовлені сучасною кризою та нестабільністю оточуючого соціального середовища і його складними суперечливими вимогами. Звідси – соціальна невлаштованість багатьох випускників інтернатних закладів, споживацькі настрої, асоціальна поведінка.

Із сумом констатуємо неготовність вихованців до постановки реальних життєвих цілей, освітніх і професійних планів та недостатнє усвідомлення ними власних потенцій та особистісних ресурсів при побудові життєвих перспектив. Депривовані юнаки та дівчата у більшості не готові робити зважені кроки у прийдешнє, проектувати шляхи майбутнього самоздійснення.

Якщо загалом розглянути негативні чинники, які затримують та деформують соціалізацію вихованця інтернатного закладу, то їх умовно розподіляють на групи: 1) психотравмуючі чинники (відсутність спілкування з біологічною матір'ю; деформація родинних зв'язків через тяжке минуле; дефіцит любові, ласки, уваги; замкнутість кола спілкування; строга регламентація життєдіяльності; жорстке ставлення з боку персоналу, дітей у колективі; відсутність диференційованого підходу до дітей з боку вихователів; відсутність свободи вибору), 2) соціально-психологічні чинники (обмежений особистий соціальний досвід; соціальна незахищеність після виходу із закладів опіки, відсутність матеріальної та моральної підтримки; відсутність соціальних навичок побудови стосунків; відсутність досвіду вирішення власних проблем з

офіційними структурами; неспроможність протидіяти негативному сторонньому впливові; погана спадковість, що впливає на стан здоров'я дітей; брак самоствердження в середовищі однолітків, сприйняття дорослого як обслуги; ранній досвід сексуальних стосунків, в тому числі сексуального насильства, невміння встановлювати та підтримувати сімейні взаємини; відсутність чіткого уявлення про своє майбутнє), 3) економічно-територіальні чинники (економічна депривація – у дітей не було і немає власних заощаджень, відсутній досвід розпоряджатися грошима; відсутність особистого простору, власної кімнати, можливості усамітнитися; постійне перебування в вузькому комунікаційному просторі; відсутність власних речей (крім одягу та предметів особистої гігієни).

Пережита в дитинстві депривація повноцінних сімейних контактів накладає відбиток на усвідомленні часу власного життя вихованцями інтернатних закладів та репрезентації образу майбутнього у їх самосвідомості. Цей феномен проявляється у таких характерологічних ознаках, як невміння дивитись у майбутнє, пов'язуючи його з минулим, як схильність нехтувати попередніми умовами життя і наслідками своєї поведінки, як зациклення на теперішньому з домінуванням короткочасних цілепокладань. Небажання і неспроможність аналізувати своє безрадісне минуле “Я”, брак вражень та уявлень, пов'язаних з власним минулим стає на заваді становленню перспективи свого майбутнього.

Часова перспектива майбутнього, яка являє собою різною мірою усвідомлені надії, плани, проекти, прагнення, побоювання, домагання щодо більш чи менш віддаленого завтра, формується протягом всього дитинства, стихійно: через інтеріоризацію ціннісних установок батьків, їх очікувань стосовно даної дитини, через засвоєння нею соціальних норм та розвиток мотивації досягнень. Саме сімейне середовище є визначальним у формуванні системи особистих цінностей дитини. Досвід, отриманий в дитинстві, а особливо той світогляд, який закладений в дитячі роки, продовжує справляти свій вплив на поведінку, реакції вже зрілої людини.

Враховуючи зазначене вище, ми запропонували юнакам та дівчатам, які є вихованцями інтернатних закладів, написати твір на тему “Як я уявляю своє майбутнє”. Обробка даних передбачала аналіз смислових одиниць за відношенням до таких категорій: 1) ставлення до майбутнього (ближня, теперішня чи далека перспектива; продовження/заперечення теперішнього; продукт власних зусиль чи зусиль інших); 2) навчання і професія в майбутньому; 3) сімейне життя в майбутньому (сімейний статус, наявність дітей, установки на виконання сімейних ролей); 4) матеріальне становище; 5) взаємовідносини з оточуючими (ставлення до мене; я для оточуючих).

У своїх сподіваннях, пов'язаних із сім'єю, опитані вихованці виявили одноставність: 96% виявили бажання в майбутньому створити сім'ю, лише 4% не згадали про неї. Слід зазначити, що 54% тих, що мріють одружитися, вказали бажані якості партнера. В основному дівчата ставили такі вимоги до партнера: “у мене добрий чоловік”, “чоловік мене любить і поважає”, “у мене лагідний, добрий, хороший чоловік, матеріально забезпечує нас”, “щоб завжди мені казав «Я люблю тебе»”, “порядний чоловік”, “буду мати вірного, люблячого чоловіка”, “щоб любив мене і дітей” тощо. При цьому 33% старшокласників змогли ідентифікувати морально-психологічні якості, необхідні для виконання сімейних ролей. У них персональна ідентифікація базується на слабкій диференціації особистісних якостей і зміщується в бік глобальних характеристик поведінкових стратегій: “буду гарною матір'ю”, “буду хорошою дружиною”, “щоб моїми вчинками були задоволені і далекі і близькі”, “буду турбуватись про чоловіка”, “буду гарною господинею”, “буду прибирати, готувати їсти, виховувати дітей”, “виховаю двох дітей, забезпечу їх матеріально і духовно”, “буду заробляти гроші для сім'ї” тощо.

Переважає більшість вихованців (79%) уявляють своє прийдешнє як продовження теперішнього, як проходження етапів життєвого шляху. Значний відсоток (21%) опитаних уявлять майбутнє як радикально нове, як стрибок у прекрасний куточок мрій. Вони заперечують теперішнє, майбутнє постає перед ними з усім тим, чого їм не вистачає зараз.

Як засвідчує аналіз матеріалів, значна частина вихованців інтернату уявляють своє майбутнє, не замислюючись про засоби його досягнення. Так, у 28% опитаних образи майбутнього орієнтовані на результат, у них не вимальовано шлях, яким потрібно йти, не визначені ті об'єктивні і суб'єктивні ресурси, які для цього знадобляться. Майбутнє для них не є продуктом власних зусиль, а таким, що “само прийде”.

Важко дається старшокласникам поєднання ближньої і віддаленої перспективи. Як виявилось, 26% випускників далеку перспективу вимальовують ясніше і чіткіше, ніж близьку, яка залежить виключно від них самих. Так, наприклад, 59% опитаних у творах не вказали конкретний навчальний заклад та рівень освіти, у них переважали висловлювання “вивчуся”, “здобуду освіту”. Аналогічні відповіді (у 46%) щодо професії у майбутньому: “одержу якусь гарну спеціальність”, “буду мати хорошу роботу”.

Привертає до себе увагу те, що високий рівень соціальних і споживацьких домагань не підкріплюється адекватно високими професійними та освітніми спрямуваннями. У сфері просування по службі і матеріального благополуччя рівень домагань часто завищений, діти чекають отримати багато і дуже швидко.

Матеріальне становище у майбутньому, як показав аналіз творів, є дуже значущим для опитаних. 52% хочуть жити у середньому достатку, щоб вистачало на нормальне життя. Проте 20% мріють бути дуже багатими, зокрема, дівчата: “чоловік заробляє великі гроші”, “ми багаті, чоловік мене фінансує”, “заробляє непогані гроші і матеріально забезпечує нас з дітьми”, “чоловік забезпечуватиме сім'ю, ми будемо престижно одягатися”, “ходжу по крамницях, маю власний будинок і дачу”, “чоловік завжди буде на доларах”.

Проведене нами дослідження доводить, що спрямованість в майбутнє, життєві плани, часові межі депривованого юнацтва багато в чому визначаються їхньою соціальною ситуацією розвитку. Соціалізація в умовах звуженого соціального простору, збідненого досвіду апробації соціальних ролей безпосереднім чином пов'язане з безрадністю особистості у самотійному

вирішенні проблем дорослого життя, неспроможністю бачити себе активним суб'єктом власного життєздійснення.